

Płonka-Syroka, Bożena

Drezdeńska konferencja naukowa pt. Medycyna i judaizm. Drezno, 24 listopada 1995

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/1, 182-184

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DREZDEŃSKA KONFERENCJA NAUKOWA PT. *MEDYCYNĄ I JUDAIZM*.
DREZNO 24 LISTOPADA 1995

Muzeum Higieny w Dreźnie oraz Instytut Historii Medycyny przy Klinice Uniwersyteckiej Technicznego Uniwersytetu w Dreźnie zainicjowały trzy lata temu organizację konferencji naukowych, poświęconych omówieniu różnych aspektów dorobku naukowego lekarzy niemieckich pochodzenia żydowskiego. Konferencje te nawiązywały do tradycji wystaw, organizowanych w pierwszej połowie XX stulecia przez drezdeńskie Muzeum Higieny. Celem obecnych konferencji stało się inspirowanie badań nad wkładem lekarzy pochodzenia żydowskiego do rozwoju nauk medycznych niemieckiego obszaru językowego. Takie postawienie tematu zaowocowało zainteresowaniem badaczy nie tylko z samych Niemiec, ale także z Austrii i Czech, gdzie wpływy tych lekarzy zaznaczyły się szczególnie żywo w drugiej połowie XIX stulecia.

Obecna, trzecia już z kolei konferencja¹, odbyła się w gmachu Technicznego Uniwersytetu w Dreźnie. Zgromadziła około 30 uczestników, z takich ośrodków jak Drezno, Lipsk, Berlin, Monachium, Frankfurt nad Menem, Praga i Wrocław. Tematem konferencji była próba skonstruowania zbiorowego portretu lekarzy niemieckich pochodzenia żydowskiego, w okresie od połowy XVIII stulecia po czasy hitleryzmu. Referaty podzielone były na dwie grupy. W pierwszej znalazły się wystąpienia o charakterze bardziej ogólnym, posługujące się obszerniejszym materiałem źródłowym, dotyczącym dłuższych okresów, wykraczające poza ujęcie indywidualne. W grupie drugiej referenci przedstawiali wybrane postacie, traktując ich losy jako egzemplifikację szerszych procesów społecznych, awansu zawodowego i asymilacji.

Referat wprowadzający profesora Alberta Scholza, kierownika Instytutu Historii Medycyny w Dreźnie, podjął problem asymilacji kulturowej Żydów w Niemczech od połowy XVIII w. Oznaczała ona przejmowanie ideałów liberalnych i mieszczańskich, a często i konwersję na katolicyzm (rzadziej) lub protestantyzm. Ze względu na ograniczenia ustrojowe zdobycie wyższego wykształcenia uniwersyteckiego stało się dla omawianej grupy główną drogą awansu społecznego. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się studia medyczne. Doprowadziło ono do znacznego nasycenia niemieckiej społeczności lekarskiej XIX stulecia lekarzami pochodzenia żydowskiego, sięgającego w zależności od ośrodka lub specjalności od 30 do 70%. Prof. Scholz podkreślił innowacyjną rolę lekarzy żydowskich w rozwoju niemieckich specjalizacji lekarskich, szczególnie dermatologii, okulistyki, medycyny społecznej, psychoanalizy, wenerologii, medycyny fizykalnej, a także fizjologii. Referent przeanalizował typowy schemat pokoleniowy kariery zawodowej lekarzy pochodzenia żydowskiego, którzy osiągnęli w Niemczech najwyższe godności akademickie lub nagrody Nobla. Ich awans i asymilacja sięgała trzech pokoleń, obejmując generację kupców, lekarzy wolno praktykujących i lekarzy związanych z uniwersytetami; prof. Scholz omówił typowe

przykłady karier najwybitniejszych dermatologów wrocławskich jako przyczynek do zbiorowego portretu grupy.

Dr Wilfried Teicher z Monachium poświęcił swój referat omówieniu wkładu lekarzy pochodzenia żydowskiego do rozwoju specjalizacji medycznych w pierwszym 30-leciu XX w. Na podstawie statystyk przypomniał, że w niektórych miastach odsetek lekarzy żydowskich sięgał 70–90% stanu praktykujących lekarzy. Referent porównał także poziom kwalifikacji zawodowych lekarzy niemieckich pochodzenia żydowskiego w stosunku do całego tego środowiska. Lekarze żydowscy dwukrotnie częściej niż Niemcy uzyskiwali po ukończeniu studiów specjalizację. Dr Teicher tworząc zbiorowy portret grupy potwierdził ustalenia prof. Scholza dotyczące pokoleniowego charakteru karier akademickich lekarzy żydowskich. Podkreślił wytworzenie się u nich niemieckiej świadomości narodowej, dużego zaangażowania społecznego, podejmowanego z pobudek patriotycznych. Referent – podobnie jak autor pierwszego referatu – podjął problem zagłady Żydów w okresie hitleryzmu, która przekreśliła wiekowe dążności asymilacyjne tej grupy kulturowej.

Dr Eberhard Wolff podjął w swoim wystąpieniu problem wkładu lekarzy pochodzenia żydowskiego do rozwoju niemieckiego czasopiśmiennictwa lekarskiego 1750–1850, na przykładzie Hamburga. 25% wydawców tych czasopism stanowili lekarze żydowscy. Symptomatyczny był, zdaniem autora, tytuł pierwszego czasopisma lekarskiego założonego w Hamburgu przez Żyda – „Die Deutsche Gesundheitszeitung” (1778–1789, Georg Levisohn), odzwierciedlający tendencje asymilacyjne.

W sesji popołudniowej Dr Otto Winkelmann z Frankfurtu nad Menem ukazał sylwetkę i dorobek profesora Alberta Molla (1862–1939), psychiatry, zasłużonego też dla niemieckiej medycyny sądowej. Prof. Otokar Klein przedstawił z kolei postać Brita Mili, związanego z Pragą. Dr Natalia Decker z Lipska omówiła sylwetkę dra Eliasa Cyona, związanego z Petersburgiem i Paryżem. Referaty te ukazywały omawiane postacie w perspektywie losów całej żydowskiej społeczności.

Drezdeńska konferencja owocowała także w interesujące wątki w dyskusji. Podejmowano w nich interesujące próby zastosowania metod socjologicznych do badań z zakresu historii medycyny. Badania nad społecznością naukową dają bowiem historykowi nauki okazję poznania uwarunkowań genezy i recepcji poglądów naukowych.

Po raz trzeci współorganizatorem konferencji drezdeńskich było żydowskie stowarzyszenie kulturalne w Saksonii – „HATiKVA”, które zorganizowało połączoną ze sprzedażą ekspozycję publikacji naukowych o tematyce judaistycznej.

Ogólna ocena konferencji pt. *Medycyna i judaizm* podkreślić musi zarówno wysoki poziom referatów, jak i znaczne zaangażowanie uczestników w dyskusji panelowej, zmierzające do przewyciężenia pokutujących w dawnej historiografii niemieckiej stereotypów i uprzedzeń.

Przypis

¹ Por. relacja B. Płonki-Syroki z konferencji drezdeńskiej w 1994 r. „Medycyna Nowożytna. Studia nad Historią Medycyny” 1995 t. 2 z. 1 s. 162–169.

Bożena Płonka-Syroka
(Wrocław)